

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

4. In quæstione de facto negatiua decisio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

CERTAMEN IV.

In questione de facto negatiua deciso.

1. IN questione de facto dicendum est secundo. Angelus in instanti suae creationis, nec patriae beatitudinem, nec Dei visionem, quoad instantaneam sumptam, atque ad perpetuitatem etiam seuunctam, habuerunt. Est omnium Theologorum conclusio cum Magistro, in secundo, disputatione quarta, & sexta, & Sancti Thomae citata, questione sexagesima secunda, articulo secundo, Alexandro, 1. part. question. 25. m. 1. & 2. à quibus grammaticale sua auctoritas, & prava locorum Augustini intelligentia temere recessit, Ludouicus Viues commentar. ad eius librum 11. de ciuitat. c. 9. merito reprehensus à nostro Vazquez, d. 226. c. 4. §. 1. qui otiosum veteres scholasticos singularem referre merito putauit ibidem, cum sint omnes, quae etiam de causa prolixo Elencho omnium, qui post ipsos sententiariorum, vel in S. Thomae primam partem scripserunt abstinere: est expressa Augustini sententia, c. 10. & c. 11. de corrupt. & Grat. sub med. docentis: malos Angelos ab statu illo felici (gratiae nimirum) in quo conditi sunt culpa sua cecidisse, in quo merito, obedientia nimirum perseverarent. Sicur, inquit, fecerunt Angeli sancti, qui cadentibus aliis, per liberam arbitrium, per idem liberum arbitrium steterunt ipsi. & huius mansionis debitam mercedem receperunt. Accurrit M. Gregor. 34. Moral. c. 7. Angel. de casu Diaboli, c. 5. & 6. alij, PP. frequenter Beatitudo autem patriae cum perpetua sit, nequit per peccatum committi absolute, multo que minus per peccatum, ad quod perpetrandum visio Dei beata, quae visio Dei, praesens, ac secundum se sumpta, seclusa etiam perpetuitate ex parte actus primi aboleret potestatem, ac subinde libertatem, si ne qua, eiuque exercitio absolute peccatum, ac demeritum esse non potest; quam tamen, in Angelis, tam bonis, quam malis fuisse Augustinus ait, ac Dogma theologum fert. Huic rationi in Augustini testimonio contenta respondere possent primum Beatitudinem patriae, ac visionem claram Dei in instanti creationis, ex meritis instantis eiusdem datam, pro naturae posteriori Angelis fuisse, id quod, & si impossibile non esset (vt nu. 7. ostendimus) adhuc de facto ita contigisse absque fundamento diceretur: quod si recurras ad merita tempore subsequente habenda, vt anteriori instanti creationis donaretur, locum in pluribus Angelis, malis scilicet, non habet; cum potius eius demeritum in eis inueniatur, conclusio autem de Angelis omnibus, ac donis actualibus visionis Dei, ac beatitudinis patriae, vel affirmatiue, vel negatiue sit vniuersum statuenda.

2. Secundo, vel in sequente duratione ad instantem creationis Angelus absque visione Beata, saltem praesens, per obedientiam, obtinenda, ac solum fidei actu instanti, ad illam promerendam, seu non demerendam transgressionem precepti ponuntur, vel cum visione etiam Dei si hoc postremum: difficultas de impotentia demerendi, & peccandi pro primo instanti creationis, in secundo hoc etiam integra perseverat si primum: in primis pro primo instanti data, Angelis beatitudo propria non est ex meritis adhuc durationis, sequentis: cum data eis non sit, cum absolute, & positiua perpetuitate, quam beatitudo (in quouis actu, intellectus, vel voluntatis consistat) essentialiter claudit. Patet: quia pro actu illo primo ad meritum, ac demeritum, ex actu fidei posset absolute deficere, quod positiua ipsius perpetuitati contradicit. Secundo, Nec visio beata secundum se praescindendo à perpetuitate ita de facto data asseri cum fundamento potest, quod solum ex Diuina re-

uelatione, quae omnino abest, posset haberi; cum non perpetua ac beata, subinde visio clara Dei ex speculissimo rarissimoque privilegio rationali creaturae pro via duratione, donari possit. Tertio d. 1. quia permanens natura sua qualitas est, ac subinde, natura sua perdurans, ex eo praesens quod semel exierit. Denique quia, cum natura sua pugnaret antecesserit cum peccato, ac demerito, in instanti, in quo est, natura sua, & connaturali prouidentia, nequit dari dependentem, ab exercitio liberatae contrarietatis, erga meritum, & demeritum ipsius, quam natura sua solum formaliter contrarie, vel contradictione ex parte actus secundi exercitio libertatis, erga peccatum aduersatur, & si dari independentem ab eiuusmodi exercitio possit; tamen connaturali prouidentia, (iuxta quam dari de facto in bona theologia, si de opposito, & per extraordinariam prouidentiam constiterit, censendum est) fieri nequit, demum recursus ad eam sententiam quod meriti principium sub meritum cadat, est recursus ad principium repugnans, & impossibile, ac subinde necessitate falsitatis est vt ostendimus controuersia de incarnat. ubi argumentum de milite, armis, & equo examinauimus, & Fufius, tom. 1. de ente superatur, controu. vltima, quae est de merito. Secundo, locum ad rem praesentem, ea solutio non habet, nisi Deus de se se, ac independentem, à merito, vel demerito durationis sequentis, viliorem sui ablatum dicatur, vt de merito locum expellat, quod est mere arbitrarium, atque ex nup. dictis expositum.

3. Opponuntur aliqua Augustini testimonia, & in primis illud, ex. 11. de ciuit. c. 9. ad quod, Ludouicus Viues offendit, ubi de Angelis bonis ait, & magna pars est, & eo beatorum, quo nunquam peregrinatur. licet à Deo; cum autem ea peregrinatio per fidem sit iuxta illud 2. ad Cor. c. 5. Dum sumus in corpore peregrinamur à Domino per fidem enim ambulamus, & non per speciem: constat bonos angelos semper per speciem, seu clarum Dei visionem Deo fuisse coniunctos, ac nunquam per fidem cum: autem in primo creationis instanti, mali à bonis discreti Dei donis non fuerint, & malo Deum in eo instanti vidisse ex sententia Augustini, consequens inde est, insuper ex comparatio illo nomine beatorum, in altera parte malorum Angelorum positum beatitudinis proprietate sermonis supponit, & affirmat. Respondetur tamen: peregrinari à Deo, non solo sensu Pauli in scriptura dici, vt bene Vazquez, disputatio. ne 226. capite quarto, numero 17. & Augustinus est locus, ex Sancti Petri, capite 5. Nolite peregrinari in seruire qui ad tentationem roboretur, id est extraneam & alienam à vobis seruandam tentationem patientes, atque ad rem, & Augustini sensum accommodatus de filio prodigo peregre profectus, seu peregrinatus à Patre Deo per culpam dicitur Marci, 12. & Luca 15. id est alienus à Deo, eiuque amicitia, & paterno amore factus per culpam, quae boni Angeli nunquam peregrinati à Deo sunt: eoque eorum par beatorum, id est felicius, & quamuis beatorum beatitudinis comparatiuum, non eo beatitudinis, sed laxo valde sensu, quo haec cum quauis felicitate confunditur, iuxta id Plal. 143. Beatum dixerunt populum, cui haec sunt, scilicet eo, quo ait statim David. Beatus populus cuius Dominus decus eius, per populum ipsum fidem, cultum, & amorem, & obsequia, in quibus supernaturalis, & si imperfecta viae, summiq. boni fructio consistit: & hanc solam, in qua creatos omnes Angelos diximus, eiuusmodi bonis defuisse, ac subinde feliciores beatorum, resque, eo beatitudinis genere fuisse, quam malos, & ob eius beatitudinis permanentiam, & ob illius cum patriae perpetua beatitudine continuationem, constat etiam haec mens Augustini, ex cap. 13. ubi ait Angelos, etiam malos, aliquam, seu quandam (quod tantundem, ac non perfectam valet) habuisse beatitudinem, si quando, id est initio, sine peccato fuere, & si perpetuitatis eius igitur

ros & ex. 11. de Genesi ad litter. cap. 14. ex quo ad 26 disputat. An mali Angeli aliquando in actu bonorum fuerint iusti, & pariter beati? & negativè concludit. quia ab initio peccaverunt, atque à beatitudine non habuerunt, sed habenda, nisi peccarent peccato excludisse, nisi dicatur, inquit Angelos, inferiores generis aliquos in mundo hoc sublevari fuisse creatos (quod relict, vt c. 19. restituerat) inter quos Damon vixerit, in aliqua beatitudine ipsi communi sui tamen casus ignarus. Pergit autem Augustinus.

4. Quod si inter illos superiores, calicolas, & bonos Angelos aliquando infusus Diabolus pariter, & beatus cum sociis vixerit, mirum valde fore, si ratio reddatur, cum ipse cum suis ignarus sui casus tunc fuerit, boni vero sua perseverantis felicitati non ignari? vel erit dicendum, nec bonos perseverantis felicitatis, ac perpetuè beatitudinis nec malos Angelos casus ab illa ante horum casum confisos fuisse, sed post ipsum. Alii quæstio hæc scientiæ bonorum Angelorum de perpetuitate beatitudinis, in qua pariter cum aliis initio fuerint ignorantia horum de suo ab illa casu, videtur ad beatitudinem propriam patriæ. Deique visionem spectare, non autem ad impropiam, etiam supernaturali viæ per fidem habitam, ac proinde de visione Dei, & beatitudine patriæ Augustinum agere, & intelligi debere, cum bonis Angelis, illam concedit, & quasi exploratum supponit. Sed vero cum ipse, lib. 11. de civit. c. 11. (& vbius de patriæ beatitudine agit) expresse ad propriam beatitudinem patriæ securitatem ex perpetuitatis scientia cum eius ignorantia, aut errore de opposito inconpossibile requirit: eo ipso, quod, an eam scientiam Angeli habuerint? eis locis dubitat, & definitum difficile esse ait, non de propria beatitudine patriæ, se loqui satis ostendit, sed de impropiâ, & de imperfecta beatitudine viæ, siue supernaturali per fidem, & iusticiam habitâ, quam ibi synonyme beatitudinem appellat: beatitudo autem, quæ iustitiæ synonyma est, propria, & perfecta patriæ beatitudo, & si non est, sed imperfecta & viæ, & quam aliquam seu quandam, dixerat, & si aliquando, siue initio, cum iustis, & beatis vixissent, malis concederet, & si, quia ab initio peccasse, censet, neque eam habuisse aliquando, neque ab ea semel habita cecidisse, sed solum ab habenda, nitente peccante, admittit de visione autem Dei ab Angelis tunc habita, transeunte adhuc, nulla ibi, aut alibi, apud Augustinum mentio, nisi quatenus propria beatitudinis voce indicaretur, quod eis locis non poterat: siquidem hæc visionis perpetuitatem ex August. dicit, quæ transiit visionis repugnat. Erat igitur Augustini sermo de beatitudine viæ per iusticiam, & sanctitatem, quæ perfectam, & absolutam, scilicet, patriæ, adquiremus: quam eodem lib. 11. de civit. c. 11. merito tribui iustis omnibus docet, & hodie non imprudenter, beatos vocamus, quos videmus iuste, ac pie, cum ipso futura immortalitatis hanc vitam ducere, sine crimine. Eaque beatitudine Protepares in Paradiso beatos fuisse absolute concedit: sicut & 11. de Genesi ad litter. c. 18. de Adamo in Paradiso asserit fuisse beatum, vitam spirituales, iusticiæ, & rectitudinis viæ, quam ibi ante peccatum Adamus habuit, beatitudinem intelligens, & explicans, vt nuper ex alio eiusdem loco rectauius.

5. Ad id vero de quæstione scientiæ Angelorum de beatitudinis, in qua ab initio fuerunt, perpetuitate, & ignorantia Daemonum sui ab illa casu, si initio iusti, ac beati cum bonis vixissent, quæ de propria beatitudine, ad quam perpetuitas ac de ea scientia, & securitas beatitudinis spectat, non autem ad beatitudinem imperfectam viæ per iusticiam, & viæ rectitudinem diximus proximo numero sub ioriturum: vel inde maxime demonstrari, Augustinum ibi de propria, & perfecta patriæ beatitudine, non egere: cum vbius de essentia propriæ ac perfectæ beatitudinis perpetuitatem, seuque scientiam, ac inde ortam beati securitatem esse dicat: quare nullus ipsi, si de hac beatitudine loqueretur, dubitationis, & quæstionis eius locus esse posset: vnde de imperfecta viæ

(de qua solum poterat dubitare) quæstionem mouit, an, & cur eius permanentiam, & quando boni Angeli scierint, mali vero ex suppositione, quod aliquando iusti (initio) inter bonos vixerint, & pariter subinde beati, tunc, & ante lapsum ab ea beatitudine fuerint sui casus ignari? quæstionis vero huius, ea solum tunc propoluit, quæ decisionis difficultatem, ostenderent, vt retulimus, lib. autem de corrept. & gra. c. 10. ei quæstioni respondit, ac simul, de qua beatitudine loquebatur, dam eam propoluit, explicuit: nempe de beatitudine viæ per iusticiam, & viæ rectitudinem, non autem de propria, & perfecta beatitudine patriæ perpetua, & quæ à Deo immobilis, ac inseparabilis reddit Beatos, eius verba sunt. Diabolus vero, & Angeli eius, & si beati erant, antequam caderent, & se in miseriam casuros nesciebant: erat tamen adhuc, quod eorum adderetur, beatitudinis, si per liberam arbitrium in viciatitate steterint (id est iusticiæ rectitudine, & iustitiâ, quæ scilicet beatos fuisse dixerat antequam caderent) donec vitam summam beatitudinis plenitudinem (quæ addenda illi non plena, ac summa beatitudinis, quæ beati in via erant) tanquam premium permanentiam acciperent: id est vt magna per spiritum s. data abundantia charitatis Dei cadere ulterius, non possent. & hoc de se certissime nescient. Hanc plenitudinem beatitudinis non habebant. sed, quia nesciebant suam futuram miseriam, minorem quidem, sed tamen beatitudinem, siue vlla vitiis (id est iustitiâ, & vici rectitudine) fruebantur. Nec aliud voluit Gennadius author libri de Ecclesiasticis dogmatibus adscripti, & inserti operibus Augustini verbis illis ex c. 18. Tales creati sunt Angeli, vt si vellent in beatitudinis luce persisterent, si autem vellent, etiam tali potuissent, vnde Satan cum sequentibus se legionibus cecidit. Ex illis ex. c. 59. Angeli, qui in illa, quæ creati sunt beatitudine perseverant. Et idem est de aliis Patribus, ita loquentibus.

6. Opponitur denique idem Augustinus ex lib. 4. de Genesi ad litter. c. 24. dicens primo Angelos ab initio beatos fuisse beatitudine, quam nos speramus, sed in primis non solum patriæ beatitudinem speramus, sed iusticiæ, rectæque viæ toto eius tempore, neque ad mortem. Secundo: de beatitudine obiectivæ, non formaliter sumpta intelligit, nempe Deo ipso, quem, & si visione clara non tenerint, possederint adeoque ardent, & immobiliter Angeli amaverint in viâ, neque adeo iucunde, & secure truiti ipso fuerint, fide tamen tenuerunt, charitate amarunt, eoque iucundissime delectabantur, vt, & homines, qui vitionis cum Dei affectivæ statum in hac vita affectu sunt experientur, atque vtrique Deum ipsum in se ipso visione clara tenere, & immobiliter amare ardent obinde sperant. De quo eodem c. 24. docere videtur Augustinus Angelos prius habuisse cognitionem matutinam, (quam ipse in clara Dei visione ponit) quam vespertinam, quam abstractivam esse docet: cui videtur anouere s. Thomas q. 62. a. 1. argumentum, sed contra, verum (quidquid de mane, & vespere dierum creationis mundi nunc sit, & de Augustini allegorica intelligentia per claram Dei, & creaturarum, in Deo, & verbo cognitionem, quæ mane sit, & abstractivam eorum obiectorum, & imperfectiorem, quæ vespere intelligitur) hoc certum, ea intelligentia, Augustini supposita, & persistentes neque ipsum, neque vllum alium posse siue inconsequenter, & contradictione docere, visionem Dei claram, & creaturarum in ipso, quæ, ea intelligentia cognitio matutina, seu mane est, abstractivæ, seu imperfectior eorum obiectorum cognitioni præcessisse in duratione: tum, quia ea intelligentia, & interpretatio durationis, ac temporis, non est: quare, nec prius, & posterius temporarium capit. Secundo: quia, cum scripturæ textus vespertinam præcessisse, ad mane singulis creationis diebus apertissime referat, ea etiam allegorica intelligentia admittit, vespertina Angelorum cognitio matutina, in ordine ad temporis, aut naturæ instantia iuxta textum præcessisse, dicendum necessario erit, nec, nisi ordine dignitatis matutinam vespertinæ cognitioni potuisse præcedere,

sed subsequi; & sane Augustinus in sua allegoria textus ordinem seruat, priusque Angelorum cognitionem abstractiuam, & obscuram, vesperti imitatuam posuit, post vero claram visionis in verbo, bonorum utique Angelorum, quibus post viam cursum, & statum, ac proinde tempore posterius in primum clara Dei visio, & creaturatum in verbo sine ulla abstractionis obscuritate maturine adinstat claritate donata fuit. Dixi n. i. neminem scholasticorum huic conclusioni fuisse aduersatum, & si sciam, pro opposita à Recentioribus nonnullis referti, Alexandrum Hugonem, & Gabrielem, & Gregorium, quia teste nostro Vasquez exactissimo Doctorum, ac mentis ipsorum scrutatore, & examinatore tres priores, ne animum quidem vnde trahi pro opposita conclusione possent scriptis suis obtulerunt. Gregorius vero in 2. d. 4. a. 1. solum docet, nec bonos, nec malos Angelos in perfectam beatitudine fuisse creatos, ex quo non censet in visione clara Dei transeuntur fuisse creatos, sine perpetuitate, ad perfectam beatitudinem necessariam, siquidem ex defectu claræ eius visionis æque, atque ex defectu perpetuitatis imperfecta esset eorum beatitudo. Secundo, quia inde solum, à perfecta beatitudine in bonis Angelis (quibus adfuit beatitudo in qua creati sunt perpetuas) potuit deficere.

QVÆSTIO IV.

De exercitio libertatis Angelorum in primo instanti creationis.

ANGELOS omnes, siue malos, siue bonos libertate arbitrii conditos esse, eamque in via, cum ad gratiæ augmentum, tum ad gloriæ præmium promerendum; tum ad gratiam præhabitam perdendam demerendamque gloriam, atque inferni pænas incurrendas exercuisse dogma Catholicum est, oppositumque, vt non hæresis formalis, aut hæresis proxima error est: quia de fide est Angelos bonos in iustitia contra tentationem persistisse, & persistentiam gloriam fuisse promeritos; malos autem tentatione cessasse, atque peccasse, vt d. sequente videbimus: quorum neutrum sine libertatis propriæ exercitio, ac plena, & absoluta deliberatione fieri potuit. Solum ergo exercitio libertatis absoluto ac plena deliberatione, in actu secundo, an Angelis in primo creationis instanti fuerit, vel potuerit adesse? disputari à Doctoribus Catholicis potest, atque à nobis præfenti quæstione fufe, & scotism examinabitur, ex eius enim quæstionis rigido examine, & decisione lux ad plura, deinceps examinanda, ac solide decidenda parabitur non exigua, inquirimus autem de possibili solum non de facto: quia, & si de libertate ad meritum, ac demeritum gloriæ, seu peccandum alia de possibili, alia de facto quæstio, & ratio decidendi sit: sed vero admissa possibilitate, exercitij absoluti, libertatis, ac plenæ deliberationis, quæ ad alterum extremum, peccati non sit, in eo creationis instanti adfuisse de facto Angelis certum esse debet, quin vel vmbra fundamenti sit, vt eis negetur, & faciat locum, quæstioni: cum ex ea libertate affectus erga obiecta, vel eius omisso adesse tunc debeat.

CERTAMEN I.

Duplex opinio scholasticorum, earumque fundamenta debilia reiciuntur.

PRIMA ergo in quæstione proposita scholasticorum verum, non paucorum sententia fuit Angelos non potuisse exercitium libertatis plenamque deliberationem habere in primo instanti sue creationis, & si enim, de possibilitate exercitij libertatis absolute talis, ac plenæ deliberationis ad peccatum, & demeritum in eo instanti, atque ad materiam determinatam contracti ex instituto his locis disputent, ac definiant, tamen huius possibilitatem, ex impossibilitate plenæ deliberationis, & exercitij libertatis Angelicæ absolute talis, circa materiam, quamvis negant, & negandam probant. Hi vero sunt Magister in 2. d. 25. c. 2. Alexand. p. 1. q. 19. m. 1. a. 7. corp. & solut. Argumentor. Hugo Victorin. Summa sententiar. t. 1. c. 2. ex dictis à se i. de sacramentis p. 5. c. 22. Albertus in 2. d. 1. a. 1. ad 1. 5. Bonau. eadem d. p. 2. a. 1. q. 2. ad 3. Ricardus 2. 2. q. 3. Holcot. in 2. q. 3. ad 9. Capteol. d. 4. q. 1. a. 1. conc. 4. & a. 3. solut. argumentor. contra 4. conclus. Henricus epod. lib. 8. q. 10. Mito alios plures Dominicanos Thomistas, qui impossibilitatem peccati Angelorum in primo sue creationis instanti non ex impossibilitate plenæ deliberationis ipsorum vniuersum circa materiam peccati probant, & tuerentur, sed aliunde: quare, & si citatis conclusionibus de impossibilitate peccati Angelorum in primo instanti creationis ipsorum conueniant, non autem in principio impossibilitatis exercitij absoluti libertatis, plenæque deliberationis ipsorum instanti vnico indiuisibili temporis, de qua nunc agimus, & quod præfati Dominici possibilibus absolute, & connaturaliter, possibile voluntati Angelicæ, imo, & creatæ cuius vniuersum, cum Angelico præceptore docent. Citati vero Doctores, qui possibilitatem exercitij absoluti libertatis, ac plenæ deliberationis creatæ voluntati negant, nec eadem, nec satis firma, plerumque, ratione videntur, quare eorum pleraque reicienda in primis erunt, ne is, cui deinceps conclusio placuerit, falsis ad eam tendam, & probandam principijs innitatur.

2. Probat primo Magister, Hugo Victorin. & Holcot. quia libertas essentia, est circa futurum duratione: atqui in vnico instanti locus, non est futuritioni duratione exercitij libertatis, vt scilicet non sit in instanti duratione anteriore, qua sine illo causa, & potestas libera existat, vt illud duratione futurum possit respicere; ergo in instanti primo, vnico, & indiuisibili physico creationis Angelorum impossibile est absolute exercitium liberum, ac plenæ eorum deliberatio. Ceterum ratio hac merito à reliquis omnibus exploditur: cum satis ad exercitium liberum sit naturæ posterioritas respectu potentie indifferentis, ac libera, seu libertatis in actu primo, quin ad hanc exercendam obicit existentia cum ipsa; alioqui non, nisi ea, non existente, postmodum eius operatio exerceretur: quod essentia, & existentia, quam potentia libera, seu libertas in actu primo respectu exercitij, & operationis sue essentia liter claudit, omnino repugnat. Probat secundo: quia nihil productum potest operari in instanti eadem, quo producit; aut nequit esse exercitium liberum Angelorum, sine ipsorum operatione; ergo nequit esse exercitium liberum Angelorum in instanti illo primo, quo sunt creati. Maiorem probant, quia operationes, quarum vna alteram subsequitur, natura sua, vt rei operatio ad eius productionem nequeunt esse tempore simul, ac est operatio, quæ ad alteram supponitur. Hac ratione vltus est Alexander à S. Thomas, & reliquis scholasticis merito reiectus.